

«Тасдиқ мекунам»

ректори Донишгоҳи давлатии молия
ва иқтисоди Тоҷикистон н.и.и.,
дотсент Абдуаллимзода Ҳ.А.
«31» _____ с. 2023

ХУЛОСАИ

Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон

Чаласаи кафедраи фаъолияти бонкии оид ба диссертатсияи Олимов Умедҷон Маҳмадшоевич дар мавзуи «Ҳолати муосир ва дурнамои рушди низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.07- Молия, муомилоти пулӣ ва қарз пешниҳод шудааст.

Диссертатсияи Олимов Умедҷон Маҳмадшоевич дар мавзуи «Ҳолати муосир ва дурнамои рушди низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.07 – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз дар кафедраи фаъолияти бонкии Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон пешниҳод шудааст.

Аз соли 2016 инҷониб дар вазифаи амалиётгар-ҳазинадори маркази хизматрасонии бонкии ҶСК «Ориёнбонк» дар шаҳраки Навободи ноҳияи Рашт фаъолият намуда истодааст.

Диссертатсия дар кафедраи фаъолияти бонкии Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон иҷро гардидааст. Мавзуи диссертатсияи Олимов Умедҷон Маҳмадшоевич дар чаласаи Шурои олимони Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон аз 30-юми апрели соли соли 2019, суратчаласаи №9/5.7 тасдиқ гардидааст ва иваз намудани мавзуи илмӣ бо қарори Шурои олимони Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон аз 30 марти соли 2020 суратчаласаи №9/4.14.

Роҳбари илмӣ: Содиков Метархон Соқибекевич – доктори илмҳои иқтисодӣ, мудирӣ кафедраи иқтисоди ҷаҳони Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон.

Мубрами мавзӯи таҳқиқот. Дар шароити рушди муносибатҳои молиявӣ, низоми бонкии кишвар яке аз қувваҳои пешбарандаи рушди фаъолияти иқтисодии ҳар як кишвар ба шумор меравад. Истифодаи оқилона ва самарабахши механизми низоми бонкӣ дар фаъолияти хоҷагидорӣ заминаи мустаҳками молиявӣ мегузорад, ки барои рушди муносибатҳои

молиявӣ, рушди дигар муассисаҳои молиявӣро ғайримолиявӣ ва умуман барои таъмин намудани рушди босуботи иқтисодӣ шароити мусоид фароҳам меорад.

Ғайр аз он, таҷрибаи ҷаҳонӣ нишон медиҳад, ки бидуни низоми бонкӣ мукамал ташкили бозор бо фаъолияти муосири иқтисодӣ сохтан ғайри имкон мебошад, зеро низоми бонкӣ ташкилкунандаи ҷараёнҳои молиявӣ, маблағгузориҳои иқтисодӣ милли, қарздиҳӣ ба субъектҳои бозор, татбиқкунандаи хизматрасониҳои молиявӣ ва суғурта, хариду фурӯши коғазҳои қиматнок ва дигар амалиётҳои, ки барои рушди муосири иқтисоди миллию бозори шароит фароҳам меоранд арзёбӣ мегардад.

Бо назардошти мавқеи марказӣ дар баҳши молияву иқтисод доштаниш, низоми бонкӣ дар шароити рушди бозор мавқеи авалиндарача дорад, зеро рушди инфрасохтор ва самаранокии он муайянкунандаи сохтори иқтисодиёти бозоргонӣ махсуб меёбад.

Барои ташаккули баҳши муосири бонкӣ ва самаранокии он бояд ҳарчи зудтар таъғиротҳо дар бозор васеъ омехта шаванд ва бад ин замина таъмини рушди босуботи иқтисодиёти кишвар амалӣ гардад. Ин рушди тамоюлҳо аз мо талаб менамоянд, ки дар миқёси фарогири муносибатҳои иқтисодӣ иҷтимоӣ нақши соҳаи бонкиро мустақам намоем ва инчунин бо мақсади мутобиқ кардани муассисаҳои бонкӣ бо шартҳои марҳилаи нави ташаккул шаклҳои ташкилии идоракунии замина фароҳам оварем.

Имрӯз дар шароити номуайянии рушди иқтисодиёти ҷаҳон ва бӯҳронҳои молиявӣ дар кишвар сатҳи пасти маблағгузориҳои баҳши воқеии иқтисодиёт ба назар мерасад. Аз ин рӯ, дар шароити ислохот ва азнавсозии иқтисодиёт ташкили системаи устувори бонкӣ дар кишвар яке вазифаҳои аввалиндарача ва афзалиятноки сиёсати иқтисодии давлат ба ҳисоб меравад.

Баррасии масъалаҳои рушди низоми бонкӣ ва мукамалгардонии механизмҳои он дар шароити кунунӣ аҳамияти махсус пайдо кардаанд, ки сабаби интиҳоби мавзӯи таҳқиқоти рисола гардиданд.

Навгонии илмӣ дар таҳқиқоти рисола таҳияи самтҳои асосии рушди низоми бонкиро дар шароити муосири рушди иқтисодиёти милли дар бар мегирад.

Натиҷаҳои таҳқиқот, ки дорои унсурҳои навоари илмӣ мебошанд чунинанд:

- асосҳои умумии эволютсияи назариявии фаъолияти бонкӣ, ҷанбаҳои назариявӣ ва методологии ташаккул ва рушди низоми бонкӣ дар шароити муосир ошкор гардидаанд.

- хусусиятҳои ташаккули низоми бонкӣ дар шароити рушди иқтисодиёти миллӣ ва таҷрибаи ташкили рушди низоми бонкии кишварҳои хориҷӣ ошкор ва омӯхта шудаанд;

- ҳолати муосири низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистонро, шароитҳо ва омилҳои, ки ба рушди бахши низоми бонкӣ дар шароити муосири иқтисоди бозаргонӣ таъсир мерасонанд муайян шудаанд;

- нақш ва мақоми низоми бонкӣ ҳамчун механизми муҳимтарини ташкилии низоми молиявии рушди фаъолияти иқтисодиёти кишвар арзёбӣ карда шуд;

- тавсияҳо оиди такмилдиҳии низоми бонкӣ ва роҳҳои баланд бардоштани самаранокии низоми бонкӣ дар шароити рушди иқтисодиёти кишвар коркард карда шуд.

Нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда:

- маҷмӯи ҷанбаҳои назариявӣ ва методологии ташаккул ва рушди низоми бонкиро дар кишвар дар бар мегирад;

- ошкор намудани хусусиятҳои ташаккули низоми бонкӣ ва таҷрибаи ташкили рушди низомҳои бонкии кишварҳои хориҷӣ;

- арзёбии ҳолати муосири низоми бонкии кишвар ва инчунин шароит ва омилҳои, ки рушди бахши бонкиро муайян месозанд;

- муайян намудани нақш ва мақоми низоми бонкӣ дар рушди иқтисодиёти кишвар;

- ошкор намудани самаранокии фаъолияти бонкӣ ва пешниҳоди роҳҳои мукамалнамоии низоми бонкӣ дар шароити рушди иқтисодиёти муосири кишвар;

Аҳамияти назарияи таҳқиқот аз таҳлили амиқи низоми бонкии кишвар иборат аст. Хулосаҳои баровардашуда ва пешниҳодҳои таҳқиқоти мавҷударо дар соҳаи фаъолияти молиявӣ, инкишоф ва пурра месозанд ва метавонанд дар заминаи назариявии рушди сиёсати молиявӣ иқтисодии давлат, ки барои баланд бардоштани самаранокии низоми бонкӣ, дар шароити муосири рушди иқтисодиёти миллӣ равона карда шудааст саҳме дошта бошанд.

Аҳамияти амалии таҳқиқот. Хулосаҳо, пешниҳодҳо ва тавсияҳо ба ташаккули фондҳои илмӣ, барои таҳлили фаъолияти молиявӣ инчунин барои ҳолат ва дурнамои рушди низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат хоҳанд кард. Инчунин маводҳои таҳқиқотиро метавон дар тайёр намудан ва бозомӯзии мутахассисони роҳбар ва мутахассисони соҳаи фаъолияти молиявӣ бонкдорӣ истифода кард; Дар чараёни таълим дар таълими

курсҳои "Кори бонкӣ", "Бозори молиявӣ" ва "Муомилоти пулӣ ва қарз" истифодаи ин маводҳо ба нафъи кор аст.

Дарачаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот аз мукамалгардонии идоранамоии низоми бонкӣ тавассути муайянсозии самтҳои сафарбарсозии онҳо ва коркарди концепсияи рушди он иборат аст. Ҳамзамон ҳамаи проблемаҳо ва пешниҳоду таҳлилҳо бо далелу рақамҳои оморӣ, ҳисоботи мақомоту идораҳои дахлдор вобаста ба мавзӯи таҳқиқгардида асоснок карда шудаанд. Ҳамчунин пешниҳоду таҳлилҳои нишондодашуда метавонанд дар сатҳи зарурӣ ба рушди ҳаматарафаи низоми бонкӣ мусоидат намоянд.

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Мавзӯи диссертатсия ба бандҳои зерини шиносномаи феҳристи ихтисосҳои КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯйи ихтисоси 08.00.07.- Молия, муомилоти пулӣ ва қарз мувофиқат мекунанд: 10.1. Ташаккули системаи бонкӣ ва инфрасохтори он дар шароити иқтисоди бозорӣ; 10.2. Проблемаҳои таъмини заминаи ниҳодии тараққиёти бахши бонкӣ ва робитаи он бо БМТ; 10.5. Устувории системаи бонкии ҚТ ва стратегияи рушди он; 10.7. Баланд бардоштани самаранокии фаъолияти бонкҳо бо иштироки давлат, бонкҳо бо иштироки хориҷӣ, инчунин бонкҳои минтақавӣ; 10.18. Проблемаҳои мувофиқсозии ташаккул ва инкишофи системаи бонкии ҚТ. 10.21. Захираҳои бонкӣ ва ташкилкунии онҳо. Сиёсати бонкӣ дар соҳаи ҷалби воситаҳо. Муаммоҳои истифодаи самараноки захираҳои бонкӣ.

Саҳми шахсии унвонҷӯй. Ҳамаи марҳилаҳои тафсиявӣю банақшагирии рисола бо иштироки бевоситаи муаллиф, ба монанди интихоби мавзӯ, асосноккунӣ ва аҳамият, мақсад ва вазифаҳои тадқиқот гузаронида шуданд. Муаллиф таҳия ва санҷиши муқаррароти методологиро оид ба беҳтар намудани фаъолияти бахши бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҷамъоварӣ ва таҳлили маълумотҳо, нишондиҳандаҳои асосии низоми бонкӣ ва бозори молиявиро анҷом дод.

Тасвиб ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия. Аз натиҷаҳои асосӣ ва муқаррароти кории рисола дар конференсияҳои илмӣю амалӣ ва семинарҳои ҷумҳуриявӣю донишгоҳҳо гузориш додем. (2019-2022).

Натиҷаҳои диссертатсия аз тарафи муаллиф дар конференсияҳои илмӣю амалии Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон, Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ва дигар ҳамоишҳои илмӣ тариқи мақолаву маърузаҳо муҳокима карда шуда, баҳои мусбат гирифтаанд.

Ташкилотҳои қарзӣ ҳангоми таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқии дахлдор ва қабули қарорҳо оид ба иҷрои вазифаҳои таъмини даромаднокии бо

истифода аз дороиҳо метавонанд аз тавсияҳои пениҳодшуда истифода баранд.

Интишорот аз рӯи мавзӯи диссертатсия. Хулосаҳо ва муқаррароти асосии диссертатсия аз ҷониби муаллиф дар 6 мақола нашр шудаанд. Аз онҳо 3 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр гардидааст.

Робитаи таҳқиқот бо барномаҳо (лоиҳаҳо) ва ё мавзӯҳои илмӣ. Таҳқиқоти анҷомдодаи мо бо санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи бонкӣ, инчунин бо меъёрҳо ва пешниҳодҳои як қатор стратегияву барномаҳои соҳавӣ, ба монанди Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, Барномаи миёнамӯҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025, Стратегияи миллии фарогирии молиявии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2022-2026, Нақшаи стратегии солимгардонии фаъолияти Бонки миллии Тоҷикистон барои солҳои 2015-2019 робитаи зич дорад. Инчунин мавзӯи диссертатсия бо нақшаи перспективии кори илмӣ – таҳқиқотии кафедраи фаъолияти бонкии Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон дар мавзӯи «Муаммоҳои рушди низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар замони муосир ва роҳҳои ҳалли он» пайвастагӣ дорад.

Мавҷудияти санади тасдиқкунандаи татбиқи натиҷаҳои илмӣ дар истеҳсолот.

Санади тасдиқкунандаи татбиқи натиҷаҳои таҳқиқот аз ДДМИТ аз 29.09.2023 №2 мавҷуд ҳаст.

ФЕҲРИСТИ КОРҲОИ ЧОПШУДАИ МУАЛЛИФ ДОИР БА МАВЗУИ ДИССЕРТАТСИЯ

Мақолаҳо дар маҷаллаҳои тақризшаванда:

[1-М]. Олимов, У. М. Зарубежный опыт организации банковских систем / У. М. Олимов // Финансово-экономический вестник. – 2021. – № 3(27). – С. 194-201. ISSN: 2663-0389

[2-М]. Олимов, У. М. Некоторые теоретические вопросы развития банковской системы / У. М. Олимов // Актуальные вопросы современной экономики. – 2021. – № 2. – С. 243-250. eISSN: 2311-4320

[3-М]. Олимов, У. М. Роҳҳои такмили низоми бонкӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон / У. М. Олимов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2023. – №. 7. – С. 176-182. ISSN 2413-5151.

Дар дигар нашрияҳо:

[4-М]. Олимов, У. М. Особенности организации банковской системы в условиях рыночной экономики / У. М. Олимов // Вестник Таджикского педагогического института в Раштском районе. – 2021. – № 1(5). – С. 191-196.

[5-М]. Олимов, У. М. Рушди низоми бонкии кишварҳои хориҷӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ. / У. М. Олимов // Конфронси байналмилалӣ илмӣ-амалӣ дар мавзӯи Татбиқи сиёсати мусоидат ба содирот ва воридотивазкунии ҶТ дар шароити ҷаҳонишавӣ. ДДМИТ 23.12.2023. С.122-129.

[6-М]. Олимов, У. М. Особенности развития банковских систем зарубежных стран. /Олимов У.М. // Сборник материалов международной научно-практической конференции на тему «Таджикистан в системе современных международных финансово-кредитных отношений» Душанбе, 2021. С. 225-230.

Қарор қабул карда шуд:

1. Баромади Олимов Умедҷон Маҳмадшоевич дар мавзӯи «Ҳолати муосир ва дурнамои рушди низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон» ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.07 – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз, тақризҳои муқарризони расмӣ Ш.Раҳимзода – доктори илмҳои иқтисодӣ, профессори кафедраи фаъолияти бонкии Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон, Махшӯлов С.Ҷ. – номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсенти кафедраи фаъолияти бонкии Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон ва хулосаи роҳбари илмӣ д.и.и. Содиков М.С. ба инобат гирифта шавад;

2. Диссертатсияи Олимов Умедҷон Маҳмадшоевич «Ҳолати муосир ва дурнамои рушди низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.07 – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз ба талаботи тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, №267 ва қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 июни соли 2023 №295 “Дар бораи тағйири иловаҳо ба қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, №267” тасдиқ гардидааст, ҷавобгӯ мебошад.

3. Диссертатсияи Олимов Умедҷон Маҳмадшоевич «Ҳолати муосир ва дурнамои рушди низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.07 – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз ба Шӯрои диссертатсионии 6D.КOA-014 назди Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон пешниҳод карда шавад.

